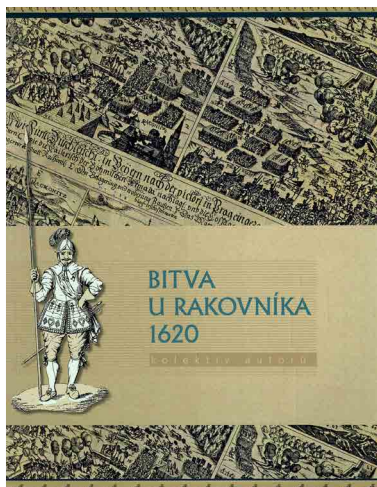

Kolektiv autorů:

Bitva u Rakovníka 1620. Sborník příspěvků

Muzeum T. G. M., Rakovník 2020, 120 s.

Mezi relativně málo známé střety úvodní „české“ fáze třicetileté války patří i bitva u Rakovníka, již zastínilo následné střetnutí na bělohorské pláni s fatálními dopady na české stavovské povstání. U příležitosti 400. výročí od této bitvy se dočkal druhého vydání sborník věnovaný této regionálně významné události, který obsahuje příspěvky od autorského kolektivu ve složení Kateřina Blažková, Pavel Hrnčířík, Jiří Roub, Jan Černý, David Daněček, Zdeněk Šámal, Kamil Smíšek, Václav Matoušek a Ladislav Čepička. V širokém kontextu zde autoři shrnují dosavadní stav poznání a zjištění, která se týkají nejen samotného průběhu bitvy, ale povšechně i širšího rámce politických událostí a podoby tehdejší vojenské techniky a používaných zbraní.

Téma v úvodních statích celkově přibližuje Kateřina Blažková, archeoložka z rakovnického muzea, a to včetně metod, jež byly využity při posledních průzkumech terénu bojiště. Následně spolu s Pavlem Hrnčíříkem prezentují průběh několikadenních střetů a jejich význam, včetně využití komunikačních cest a terénních situací pro pohyby a rozestavení vojsk. Krátký samostatný exkurs je věnován neapolskému pluku Carla Spinelliho, jehož jednotka patřila ve své době k mimořádně stabilním a dlouhodobě fungujícím vojenským útvarům. Cenná je pak Hrnčíříkova stať k možným postavením vojsk v průběhu konfliktu. V ní i za pomoci vizualizací rozebírá možné směry postupu vojenských jednotek a jejich lokace v terénu kolem města Rakovníka. Známé pohyby vojsk pak přehledně shrnuje v tabulce, kde je sleduje den po dni. Tentýž autor se pak zabývá i vojenskými plány bělohorské bitvy vzniklými roku 1620, jež byly jedním ze zdrojů pozdější recepce průběhu střetnutí.

Otisk bojů v rakovnické krajině je tématem příspěvku Jiřího Rouby, jenž se zabývá terénními relikty polních opevnění. Prezentuje zde celkem šest valových

opevnění, přičemž u každého zobrazuje jeho podobu hypsometrickou, 3D vizualizaci a příčné řezy výškou terénu. Podává díky tomu plastický obraz aktuálního stavu dochovaných objektů polních opevnění, jež dodnes reálně upomínají na bitevní střetnutí a jsou bezesporu zajímavé i jako objekty v kulturní krajině, které jsou organicky spojeny konkrétními vojenskými událostmi.

Jan Černý prostřednictvím archivních pramenů přibližuje události podzimu roku 1620, jak byly vnímány přímo měšťany v Rakovníku. Upozorňuje přitom, že přímo z doby, kdy se město dostalo do epicentra bojů, nejsou v podstatě dochovány žádné městské písemnosti. Městské knihy byly dopisovány později a stejně tak jsou pozdějšího data i další písemnosti, jež tyto události reflektují. Připojuje též stručné pojednání k rakovnické historii během dalších let třicetileté války a k vyobrazení rakovnické bitvy na grafických letáčích z Troilova sborníku.

Krátká stať Davida Daněčka k využití detektorů kovů při průzkumu polních opevnění a vojenských táborů otevírá sérii příspěvků, jež jsou věnovány vlastním průzkumům bojiště a nalezeným artefaktům. Zdeněk Šámal v obsažném pojednání shrnuje průzkum oblasti z pohledu archeologů, přičemž nechybí ani popis metodologie průzkumu, a představuje jeho zjištění včetně využití lidarových snímků a prezentace nálezů. Nalezené předměty jsou prezentovány i v samostatné fotografické příloze. Příspěvek Kamila Smiška pak přibližuje mincovní nálezy, včetně přehledného katalogu jednotlivých exemplářů. Nalezené mince příznačně odrážejí mezinárodní prostředí žoldnéřských jednotek a vedle domácí české mincovní provenience zde nacházíme celou řadu ražeb z německých mincoven, ale i ze Slezska, Švýcarska a Polska. Zajímavý je též časový rozptyl vzniku některých ražeb, protože mezi prezentovanými mincemi jsou např. i dva pražské groše vyražené již za vlády krále Vladislava II. Jagellonského. Specifickou podmnoužinou mincovních nálezů jsou tzv. početní peníze. V textu Václava Matouška jsou pak souhrnně prezentovány terénní výzkumy patnácti lokalit na našem území, na nichž se odehrály střety během třicetileté války. Jde o přehledovou stať využívající již existující literaturu, jež zasazuje téma rakovnického bojiště do širšího rámce.

Publikaci pak uzavírá text Ladislava Čepičky. Jeho první části jsou věnovány vojenské historii a autor se v nich obecněji zabývá způsobem válčení, specifiky pěchoty a jezdeckta i používanou výzbrojí v době třicetileté války. Problematický je však poslední oddíl Politický a vojenský rámec bitvy u Rakovníka. V něm Čepička stručně shrnuje příčiny třicetileté války a události vedoucí k bitvě u Rakovníka, dopouští se však přitom zbytečných nepřesností a prezentace zavádějících informací. Např. České království bylo od konce 15. století součástí Svaté Říše římské jen formálně a země Koruny české tak nepodléhaly říšskému právu. Není tedy pravda, že by přijetím Rudolfova majestátu u nás přestala platit zásada augsburského míru „*cuius regio, eius religio*“, protože zde do té doby nikdy neplatila. 21. května 1618 nešlo o druhou, ale o třetí pražskou defenestraci. Při zmínce o Mansfeldově setrvání v plzeňských hradbách během závěrečných bojů vedoucích k rozkladu stavovského povstání pak autor zcela přehlíží, že Mansfeldovo

vojsko, oslabené porážkou u Záblatí a vsazením posádek do řady opěrných bodů v regionu, bylo takticky v nevýhodné pozici, neboť v přímém spojení se stavovským vojskem u Rokycan byla rozložena spojená císařská a ligistická armáda. Dochází rovněž k nepřesnému uvádění některých jmen, např. (Jindřich) Matyáš Thurn, Jaroslav Bořita ze Smečna a Martinic (místo z Martinic a na Smečně) či přídomek Longeval místo Longueval u císařského generála Karla Bonaventury de Buquoy.

Sborník příspěvků věnovaný bitvě u Rakovníka je zajímavý ze dvou důvodů. Jde jednak o prezentaci historických předmětů, jež byly nalezeny při průzkumech prostoru bojiště. Možná ještě významnější je však prezentace krajiny jako místa průběhu bojů, které se do ní specificky otiskly. V době, kdy je téma historické krajiny a možnosti zachování jejích hodnot aktuální, stává i tento sborník součástí snah o hlubší poznání konkrétních míst historické paměti.

Lukáš M. Vytlačil